Рік II. ч. 2 … тниця, 14. листопада 1941. Ціна 30 сот.

КРАКІВСЬКІ ВІСТІ

Щоденник, виходить кожного дня, крім неділь і свят

АДМІНІСТРАЦІЯ: Краків, Райхсштрассе 34. Тел. 238-39
РЕДАКЦІЯ: Краків, Ожешкової 7. — Тел. 104-81

„Krakauer Nachrichten" — Tageszeitung.
Administration; Reichsstrasse 34.
Schriftleitung; Orzeszkowagasse 7.

ПЕРЕДПЛАТА в краю і за кордоном: місячно . . . . . . 6 зол.
курс 1 нім. марки = 2 зол., 5 чеських корон = 1 зол., 5 слов. кор. = 1 зол.

Наступ на укріплення Керчу

ГОЛОВНА КВАГИРА ВОЖДА, 13. 11. Головне Командування Німецьких Збройних Сил подає:

На Криму німецькі війська наступають на укріплення Керчу. Здобуто багато прибережних укріплень на півдні від міста. Сильні ескадри боевих літаків атакували совітські кораблі у Севастополі, на шляху Керч та біля північно-східнього побережжя Чорного моря, при чому поцілено три кружляки, один нищильник та пять великих торговельних кораблів. Цільні бомби спричинили і в портових спорудах великі шкоди. На інших відтинках східнього фронту увінчались боеві дії черговими успіхами. Важкі батерії сухопутньої армії обстрілювали військові важні обекти в Петербурзі та портові і майстерні споруди Кронштадту. Успішні летунські налети були звернені на Петербург та Москву.

В морських областях біля Англії ушкодили боеві літаки бомбами в білий день два більші вантажні кораблі.

———o———

Гостра відповідь Рузвелтові

ОПУБЛІКУВАННЯ ВИМІНИ НОТ МІЖ АМЕРИКАНСЬКИМ І ФІНСЬКИМ УРЯДОМ.

СТОКГОЛЬМ. — Вночі на середу в Гельсінках опублікували обмін нотами між американським і фінським урядом. Розходиться тут про дві заяви, які Рузвелт казав передати фінському президентові міністрів Ритієві 27. і 30. жовтня, як також іде про відповідь фінського уряду, яку подано до відома фінському парляментові на окремому засіданні.

Коли в першій заяві Рузвелт жадав від Фінляндії відвороту фінських військ, то в другій говориться навіть, що „военні дії Фінляндії проти Совітського Союзу стали безпосередньою загрозою безпеки Злучених Держав Америки. Коли Фінляндія не покине продовжувати тих дій, мусить втратити приязну підмогу Злучених Держав Америки в майбутніх труднощах".

У Стокгольмі називають те вмішування Рузвелта до европейських питань безприкладним. Заявляють тут гостро, що Рузвелт не розуміється зовсім на европейських питаннях та що Европа сама порядкує свої справи. Тому дають тут вислів нескриваному вдоволенню, яке викликала фінська відповідь і називають її безприкладною відправою для американського президента.

Фінська нота з відповіддю змальовує докладно стратегічне положення Фінляндії, в яке поставив її московський мир з 1940 р., мир, що був для Совітського Союзу тільки перемирям для підготови дефінітивного здобуття Фінляндії. Але цього не досить, Совіти вмішувалися дальше безоглядно у внутрішні справи Фінляндії і намагалися всяким способом викликати несолоки. Нота наводить речення з московської „Правди" з 30. І. 1941, що „Фінляндія мусить щезнути з лиця землі".

Опісля вказує фінська нота на нужду населення в округах, які треба було відступити в Москві Совітському Союзові. „Ніякі документи не є в силі доказати, в яке зубожіння попали ці округи. І члени тутешнього американського посольства, як також численні американські представники преси мали змогу переконатися на місці про ці відносини. Тому жертвують мужі Фінляндії своє життя в оборонній війні, замість вичікувати влаштування свого власного життя та їх свояків".

Фінська нота вказує з цієї причини також на те, що фінські війська перейшли до того, „щоби зробити нешкідливими ворожі випадові становища також і по тому боці границі з 1939".

Це є стратегічною конечністю і фінська нота додає: „Якби фінці були в спроможності до цих самих операцій вже в першій війні", „то тоді ніхто не піддавав би в сумнів оправдання тов. рода фінських операцій."

Далі фінська нота займається т. зв. посередництвом мира Злучених Держав цієї осени. Йде при тому, як це стверджується в фінській ноті дослівно тільки про вістку „на основі якої Фінлядія мала би просити про мир." При цьому не був державний підсекретар Велес, коли він говорив 18 серпня з фінським послом Прокопе, у спроможності перебрати гарантії за тривкість цього нового мира.

Фінська нота вказує — покликуючись на маневр в англійській і американській пресі — на те, що ціллю всіх цих натисків і погроз було вирвати один камінь з европейського фронту проти большевизму. Одначе **Фінляндія машерує з Европою, а не проти неї.** У фінській ноті ставляється опісля й таке питання, що було б сталося опісля з Фінляндією, якби вона і цим разом мусіла вести сама боротьбу проти Совітів замість по стороні німецьких збройних сил.

У Стокгольмі вказують, познайомившись з текстом фінської ноти, на те, що американська формула, що Фінляндія „мала би просити мира, є безприкладною ароганцією Вошингтону. Деякі часописи називають фінську відповідь європейською відправою для Рузвелта. Говориться там також: політики Злучених Держав — до цього ще з дуже неповними поняттями про Европу — не можуть ніколи кермувати нашою частиною світа.

———o———

УСПІШНИЙ НАЛЕТ НА СОВІТСЬКІ ЗАЛІЗНИЧІ ШЛЯХИ.

БЕРЛІН. — Німецькі боеві літаки продовжували 11. XI. свої успішні налети на важні залізничі шляхи Совітів на цілому фронті. Вже до ранніх вечірних годин надійшли вістки, що тільки на самому південному відтинку бою, знищено бомбовими поцілами впродовж вітирка 4 поїзди, 4 поодинокі льокомотиви і понад 90 відставлених вагонів. Дальших 7 поїздів і 50 вагонів ушкоджено.

Небезпечна гра

Постанова Рузвелта озброїти американську торговельну фльоту і відповідь Фірера в мінхенській промові — це ті актуальності военних буднів, що кажуть насторожуватися туди, де води Атлянтійського океану: що саме вдіє Америка, та які в неї дальші пляни? Чи вона тільки погрожує, чи тільки користується звичайними засобами маневруваня у звязку з критичними втратами англійського морського тонажу і цих останніх англійських поразок у повітряних боях, щоб найбільше видерти в Англії: чи може це ще одне якесь крутійство, для підтримки духа в большевиків, які котяться у пропасть.

Різні можуть бути міркування. Та найлевніше те, що Америка хоче таки заробити так, як заробляла і в минулій війні. Врешті вже й Фірер підкреслив у своїй промові, що сучасну війну затіяло жидівство, а саме в Америці має воно найбільше до говорення. Виходить, що те „заробити" це також вяжеться з жидівським підходом до справи, хоча жидам іде й про те, щоб обеднати всіх трьох їхніх союзників для спільної допомоги — Америку з Англією та большевиками. Відомо, що й Рузвелт, зокрема його жінка — кермовані жидівською рукою. І цей крик, за встряванням у війну, звідсіля походить. Бо справжні патріоти у Злучених Державах, навіть така слава як летун героїчного лету над Океаном, полк. Ліндберг, проти війни. Між інш. недавні вибори посадника в Ню-Йорку виявили, що ставленик Рузвелта вийшов ледве малесенькою більшістю, без огляду на всі ці агітаційні засоби й урядову підтримку. Значить в Америці не всі так думають як їхній президент і при можливім та правдивим плебісциті виявилася би вся ця дійсність, ясно, що не в користь жидівства і Рузвелта. Американці також здають собі справу, що це війна, врешті здають собі справу — в чиїм вона інтересі та які можуть бути з неї наслідки і тому немає там багацько прихильників Рузвелта, а в ряди-годи навіть читаємо про демонстрації проти вмішувань у війну та про всякі радієві промови її противників, бо у Злучених Державах також можливі такі виступи, в тому випадку проти президента.

А проте дійсність доказує, що Рузвелт не покидає своїх плянів, та що і при цій мінімальній більшості голосів прим. у сенаті, таки намагається їх перевести. Але при тому всьому мало хотіти: Треба ж якось вияснити причини для війни, треба якось заохотити своїх громадян. І на це є жидівська пропаганда і на це є заохота до т. зв. „бизнесу", який в Америці має свої давні традиції. І такий бизнес є: видерти від Англії, що тільки вдасться і видерти як найбільше, коли вона в примусовому положенню. За старі неужитки — нищильники, які не надавалися ні до боїв, ні до плавби, Америка вже дістала англійські острови в найближчому сусідстві. Тепер не тільки на Атлянтійському океані, але й посягає ще по решту англійських баз, і то на Тихому та Індійському — навіть були чутки, що домагається такої бази в Гі-

бральтарі. Все те в нинішних умовинах можливе для Америки, хоча таке болюче для Англії: та потапаючий мусить хапатися і бритви.

Але тут подвійна може бути гра і то дуже небезпечна: Крім Англії є ще один партнер — новий союзник, з яким ніяково, що правда, возитись, бо не лицює, але все таки союзник — большевики. І з тим союзником, що з ним — ні в кут, ні в двері, — найбільше мороки. Бо треба йому помагати, а помагати все одно, що затягати собі петлю на горло. Бо й Америка надто добре здає собі справу з того, хто такі большевики і американські достойники знають, чим це пахне — як виглядав би цей большевизм у них, при всіх їхніх достатках і навичках до „бизнесу"; до чого б вони дійшли і на що зійшли б. Скільки би то пішло всіх цих американських „бизнесменів" на совітське мило.. До чого б зійшов і цей „багатий край"... Адже Україна була не бідніша, а що там бачиться тепер, як розкрилася ця герметично замкнена найжахливіша тюрма поневолених народів. Все ж таки американці не такі дурні, щоб у себе такого „раю" бажати, для них краще дивитися на нього здалека і то з цієї найдальшої віддалі. Та проте — ця зараза таки дуже інфективна. Небезпечна. Зокрема небезпечна для всяких наївних снобів і країн, що її не пережили, або були від неї задалеко. А це відноситься не лише до Англії, але й до Америки.

І в Англії вже чути, як вона просякає, як добирається, мов ці тифозні насікомі. Заєдно читаємо, як англійське робітництво, підсичуване большевицькою агітокою, з тепер і явною пропагандою большевицьких заступників і бувальців в амбасадорських сальонах — підносить голову, домагаючись негайної допомоги для Совітів: вислання військ, зброї, літаків, тоді як сама Англія цього всього не має. Ще далі стануть домагатись англійські „пролетарі" — у фраках і без фраків — окремих рад, „салдатських депутатів", „ревкомів" та вкінці скинення Черчіля і короля... Все можливо. Чи і в царській Росії цього не було? Чи й там не „революціонували" всякі сноби, багатії, студентство, пролетаріят і аристократи?..

А вслід за цим з Англії мода може перенестися і до Америки. Мода все заразлива, тимбільше, що американський ґрунт доволі сприятливий.

І що тоді?

Тут для Америки — не переливки. Бо можна гратися з вогнем, але недовго й не дітям. З цього в Америці таки мусять собі здавати справу, не тільки звичайні американці, але й сам Рузвелт. „Бизнес" — „бизнесом", але до часу збанок воду носить! Ану ж увірветься вухо?

Тому хто зна, чи „бизнес" не піде дальше і Америка зароблятиме від Англії на війні без війни...

—o—

ПО КРАЮ

Зараз після уступлення большевицької навали в Галичині стало виходити багато провінціональних часописів і спершу були вони не тільки в кожному місті, але навіть у містечку. Дехто міг би подумати, що це було зайве марнування паперу, бо куди краще видавати кілька більших щоденників, десь у центрі — як до війни — де є до цього все потрібне, ніж роздріблювати на безліч всяких тижневиків і то по закутинах, де немає до цього ні людей ні потрібних умовин.

А проте провінціональна преса має своє значіння — зокрема у переломові, воєнні часи, бо в таких часописах зафіксовується важливіші події на провінції, а добре поставлена хроніка повіту — це поважні причинки до історії тієї хуртовини, що проходила над краєм.

Цікава ця провінц. преса і сама собою. Прим. перші такі повітові й районові органи та органики. Вони виростали як гриби по дощі зараз після уступлення большевиків. Хоча редаґовані й писані невправленою рукою, мали свою окрему принаду. Цей порив, получений із щирою наївністю були як цей примітив у мистецтві, що має звичайно своїх аматорів та покупців. Спершу редаґували як знали і могли. Здебільша наслідували всяку большевицьку „стахавівщину", — шумні фрази, заклики, перебільшування, звеличування, словом — як це буває у Совітах, бо відомо, що в большевицькій пресі мусить бути ще й жидівський „гіф" — багацько рейваху і „галасу значеня". От прим. у Львові була якась там „Бранка". Скільки то метушні було довкола тієї „Бранки"! Як якийсь робітник виробив фабричну норму, якась робітниця цю норму ще переробила, при тому „Бранка" закликала на соц-змагання і так у несківченість, аж до обридження читачеві вже й так нецікавої газети, повної забріханости, статистичних цифр, похвал „доблесній" армії, та звеличувань геніяльностей Сталіна. А надобавок скорочення: всякі індпошиви", „кондтрести", „райвно" і разом із газанями", „вокзалами" ітд. — читачеві голова ходором ходила. Але що було діяти, коли хтось привик до газети: мусів читати. Бо, народ купував такий часопис не лише за папір до завиваня і махорку, але деякі таки його читали. З того то начитаного, за цих 22 місяці, мусіло дещо й залишитись. І залишився стиль, завчені фрази, шумні наголовки, тільки змістом навиворіт. Значить, славилося, рейвахувалося — мовляв, якесь там село працює, десь там життя наладнується, хтось там ударним порядком, непереможно „доблесно" — загалом багацько вітру і тієї „Бранки". Та вкінці й це минуло. Поволі вертається все на своє і по свому: „Багацько з тих часописів заникло, перестало виходити, а ті, що залишились, повернулися „лицем до Европи" — прочищують мову, набирають поважніших форм і змісту, а деякі з них редаґовані вже навіть дуже поважно і цікаво. З них не тільки можна довідатися, що діється в повіті, але буває там і дещо на тему дня. Ось у ривки з одної такої передовиці: „Рогатинського Слова", де пишеться про єдність в повіті:

„Живемо в добі великих подій. На місце перестарілих порядків приходять нові може ще й незамітною ходою. Жорстока війна за справедливу перебудову Европи, а то й цілого світа, ведеться далі. Одне з певне, що вона закінчиться перемогою Правди й Справедливости! Їх учасниками будуть дійсно тільки культурні, єдністю сильні народи.

Ми, хоча народ великий, культурний, але покалічений довговіковою неволею таки словянських братів. Але ці брати нас досвідчених вже не обманять. Не обманюватимуть нас і всякі недоуки, ігноранти української історії та традиції, амбітно спечені отаманчики.

Наш народ перейшов уже тверду школу. Досвіду в нього вже таки подостатком, щоб не датися баламутити на кожній вулиці.

Ми сьогодні вже добре знаємо, що це таке сусідсько-московсько-жидівська спілка, яка тому небезпечна, бо стріляє з-за плота. Тож будьмо ще більше обережні! Грядуть великі дні, великі події! Основа наша дуже здорова — наше селянство! Зєднаними силами не допускаймо гадюк і їх отрути в селянські хати, бо горе буде б Батьківщині.

Не зневажаймо Бога та шануймо єдність! Не будьмо дітьми, бо діти ще не нація...

В дальшому розвитку подій всякі дитя-

Зістрілено 10 брит. апаратів

РИМ. — Головне Командування Італійських Збройних Сил подає: Ворожі летунські сили перевели дальші налети на південну Італію і Сицилію. Вчора пополудні зістрілили наші ловецькі апарати на висот. острову Капрі ворожий стежний літак, що згорів. Минулої ночі переведено чергові налети на Неаполь, де скинено розривні і запальні бомби. Повстали шкоди в мешканевих домах і пожежі, які можна було скоро погасити, 6 осіб убито і яких 30 ранено. Населення як завсіди поводилося спокійно і здисципліновано. В перших годинах 12. XI. зістрілено над Сицилією три англійські літаки, — один зістрілила протилетунська артилерія, а два наші ловецькі апарати. Залогу дальшого ворожого літака, що впав в море, взяли в полон. Наші летунські сили спинили і зістрілили в околицях Цефалю 4 англійські важкі ловецькі апарати. Три ворожі машини щезли в морі, а четверта впала на землю; пільота взяли в полон.

В північній Африці на фронтах Тобрука і Солюма нічого особливого. Летунський налет на Бенгазі не спричинив ніякої шкоди. Зістрілено один англійський літак, який розбився на землі. В Триполітанії взяли в полон залогу зістріленого недавно літака, що складалася з двох старшин.

У східній Африці наші війська відбили ворожі спроби наступу на точку опору з Кульквабертї.

ПОГАНА ПОГОДА ДЛЯ АНГЛІЙСЬКИХ ЛІТАКІВ.

СТОКГОЛЬМ. — Високі британські втрати в літаках вночі з 8. на 9. листопада пояснюють в Лондоні поганою погодою. — „Дейлі Телеграф" заявив, що в суботу панувала на континенті найпоганіша погода від 98 років".

В Стокгольмі вважають це скоре признання Лондону, про втрату 37 літаків 8 листопада дуже цікавим. Думають, що англійці хочуть виклакити у своїх большевицьких приятелів враження, наче б Англія пробувала перевести відтяжаючу офензиву, якої домагається Сталін. Тільки тому — так кажуть у Стокгольмі — в Лондоні признаються до тих втрат.

АМЕРИКАНСЬКЕ ЗВІДОМЛЕННЯ ПРО СИТУАЦІЮ В ПЕТЕРБУРЗІ.

НЮ-ЙОРК. — В одному американському часописі змальовує його ж кореспондент із фінського фронту під Петербургом свої розмови з совітськими полоненими. Про положення в Петербурзі заявили вони, що большевики є вже тепер здеморалізовані і їх мусять що два дні змінювати. Один полонений, що в цивілю був шофером у ґумовій фабриці „Трехуґольнік", оповідав, що фабрика була вже в перших днях жовтня зруйнована, а після цього її робітників покликали до війська та приділили до тих відділів, які мали найбільші втрати. Вже у вересні знищено підчас летунських нападів ряд збіжевих складів, у вислідi чого мусіли зменшити рацію хліба і тільки совітські службовики дістають дуже малі його порції. Від вересня не можна теж дістати бараболі, ярини і мяса. Хоч населення вигибає з голоду, нема виглядів на бунт, бо його повільно і так вистрілюють. Звітодавець пише, що большевики вживають розривних куль, якими послуговуються тільки ловці, що полюють на дичину.

ЖЕРТВУЮЧИ НА СТУДЕНТСЬКИЙ ФОНД — ПОМАГАЄШ НАЦІЇ!

Чі вибрики можуть тільки шкодити, тому жадаємо від кожного свідомо громадянина якнайбільше холоднокровности, зокрема розуму.

Заставмо всяких недоуків розпузданих вчитися історії.

Зрілий громадянин не ожидає чергових „раїв", він і не є тим міняйлом орієнтацій. Всі посполу працею і любовю бережім єдности у праці для спільного добра".

—o—

Національні потреби й національні фахівці

В „Українському Віснику" (ч. 35), доц. д-р Я. Рудницький помістив незвичайно актуальну статтю п. з. „Фахові студії й національні потреби", яку передруковуємо в цілості. — Прим. Ред.

Проблема фахових студій української молоді не була може ніколи така пекуча й актуальна, як під цю хвилину. Масове винищення української інтелігенції большевиками, перебудова нашого національного життя на нових основах і великі вимоги, що їх поставить уже найближче майбутнє перед нами, все те приневолює наше громадянство активніше, ніж досі, поцікавитися питаннями, звідкіля і як найскоріше можна придбати відповідно вишколених фахівців для всіх ділянок національного життя.

Річ ясна, що фахівців треба нам уже тепер для обсаджування відповідних місць, але зрозуміле теж те, що таких фахівців треба нам буде і за рік, і за два і за десять. Тим-то самовільне покинення студій, деякими з наших студентів у минулому семестрі, мовляв „мене там уже треба", це з погляду загального інтересу нації такий самий злочин, як нпр. дезерція вояка з довіреної йому стійки. Запитайте когонебудь із німецьких студентів, чи він або його знайомий залишив студії без спеціяльного наказу. Ні! „Найкраще поможеш війні, якщо сповнятимеш свій обовязок" чуєте й читаєте часто під цю пору в Німеччині.

Але минуле належить до минулого, а нас цікавить теперішність і майбутність.

Із проголошеного недавно списку стипендіятів Комісії Допомоги Студентству при УЦК в Кракові видно, що громадянство доцінює належно цю справу й треба сподіватися, що незабаром число стипендіятів підійметься із 83 до попереднього стану 146, а то й перевищить його, якщо до акції втягнеться звільнені від большевиків терени, зокрема ж Галичину, що вже має за собою окрему традицію жертвенности на такі цілі. Треба теж думати, що й українська заробіткова еміграція в Німеччині, яка матеріяльно не зле поставлена, відгукнеться як слід на цю акцію. Виходячи із таких перспектив, що мають зовсім реальні основи, треба оптимістично дивитися на майбутню розбудову стипендійного фонду, себто можливості забезпечити матеріяльно деяку кількість найздібніших студентів у їхній праці над собою.

Та коли українське громадянство виконує, чи краще (є підстави думати) виконає свої зобовязання супроти майбутньої провідної верстви, то вона має теж свій важний обовязок супроти цього ж громадянства. Ми не думаємо тут моралізувати, мовляв, стипендіяти повинні зразково поводитися чи роботи поступи в студіях, бо на це є така найпростіша екзекутива, як стягнення стипендії, якщо нема в декого ні громадянської дисципліни, ні пильности в студіях. Теж не цікавить нас і те, що кожний стипендіят морально зобовязаний звертати свою стипендію, осягнувши відповідне місце по закінченні студій. Нас цікавить на цьому місці одна не менш прикра, але важна справа, **які фахи з погляду на пристосування й потреби нашого національного життя вибирає молодь?**

З поданого списка стипендіятів видно, що найбільш уваги присвячують студенти медицині, техніці й економії. Так нпр. на всі 83 стипендії є вже аж 20 позицій для медицини (включно з дентистикою й фармацією), а 18 для техніки (без хемії). Нам теж не важко відгадати чому аж стільки кандидатів на ці фахи. Вишколені медики, техніки чи торговельники стоять сьогодні матеріяльно якнайкраще. Коли ж узяти під увагу, що за часів Польщі на ці фахи приймали українців із великими обмеженнями, то цей вйдрух української молоді може бути подекуди зрозумілий. Але ми знаємо, що крім медицини, техніки, торгівлі й т. п. (назвім їх) **інтернаціональних фахів**,- є ще стислі **національні науки**, в нашому випадку українська мова й література, географія й історія України, право й суспільні науки, етнографія й т. п. Скільки тут стипендіятів? Отже всіх студентів - „філософів" є (на 83) тільки пять, україністів (відомих мені з призвищ) між ними тільки двох! Іншими словами українознавство, як предмет студій і стипендій стоїть на сірому кінці й конкурує з лісництвом та гарбарством! І то в момент, коли звільнена від жидо-комуно-московських „україністів" Україна в першій черзі жде на вишколених в європейському розумінні проповідників національних правд і рідного слова. Школа, радіо, преса, самоосвітні гуртки, пропаганда ітд., все те потребує вишколених україністів, не говорячи вже про наукових працівників, для майбутньої нашої Академії Наук чи наукових інститутів у краю й за границею. Де вони? А коли їх немає, так скільки їх нових підховується? Два? Але ж бо й три й чотири й десять і навіть стільки, скільки медиків, усе це буде замало! Нам треба тисячі фахівців від українознавчих наук і якщо сама молодь не викаже із свого боку ширшого зацікавлення цією справою, то мусить за діло взятися сама Комісія Допомоги Українському Студенству.

Коли ми інтервеніювали в цій справі у референта УЦК, дістали відповідь, що не було більше прохань від студентів-україністів. Виходить, що немає іншого способу, як тільки проголосити відповідну кількість вільних стипендій для таких студентів, які мають намір студіювати українознавчі дисципліни й тим способом вирівняти велетенську диспропорцію між національними своїм змістом фахами, що їх студіює під цю пору українська молодь.

Перший крок і заповідь зміни в розділюванні стипендій уже наступили. В комунікаті КДУС-а читаємо м. ін. що на майбутнє рішено признавати стипендії рівномірно до поодиноких фахів згідно з означеним пляном. Тому петенти повинні заздалегідь брати це під увагу та вибирати собі такий фах, який був би корисний не тільки для них особисто, але й для нації. Цю заяву Комісії треба якнайприхильніше привітати, бо вона є запорукою, що в майбутньому призначуватимуть стипендії, як не в більшій то принайменше в такій самій кількості медикам і мовознавцям-україністам, торговельникам і географам-україністам ітд.

Бо кожний фах є добрий, коли його солідно студіювати. Та не кожний фах є однаково потрібний у даний історичний момент з погляду потреб нації, так як і не кожний фах можна заступити вишколеними чужинцями. Це останнє входить у гру тільки при інтернаціональних своїм змістом ділянках знання. Національні дисципліни мусять мати національних фахівців і носіїв.

Доц. д-р Ярослав Рудницький.

—o—

ЮРІЙ КОСАЧ. 15)

Рубікон Хмельницького

— Я переконаний проте, ваша милість, що кардинал ніодного шеляга не дасть на війну з Портою.

Адерс добув хустину й старанно вичистив носа, трублячи при цьому так, що лакеї вибалушили на нього очі з переляком. Потім не чекаючи, щоб маркіз його запросив, Адерс сів на окрайчик крісла, а коли це пройшло для зайнятого салатою секретаря королеви непомітно, усадовився зовсім вигідно. Автім Адерс знав, що він у комбінаціях Визначних займає не останнє місце і зовсім не потрібно було йому понижувати свою гідність. Марків де Нуає, покінчивши з качкою, узявся до юшки, рівночасно заглядаючи під покришки, де таїлись інші страви, щоб лоскотати себе вже заздалегідь думкою про майбутню насолоду. Одначе це не перешкодило йому в політичному дискурсі.

— Війна з Портою, ясна річ — мрія недужої голови Володислава. Кардинал підтримує цей чад, бо Річпосполитої потрібує для своїх комбінацій із Септентріонами. Прийде час, коли він візьметься за приборкання шведських амбіцій. Володислав єдина людина, на яку кардинал може числити в Річипосполитій. Ось тут і виходить із тіні наш капітан Хмельницький...

Адерс слухав, нахиливши дещо свою щурячу голову й не спускаючи кпправих очей із масного рота французького вельможі.

— Ваша милість гадає, що кардинал звязує Хмельницького із королем Польщі?..

— Не тільки гадаю, але я певен того. Наші шпіони не беруть грошей за дурно. Шевалє переконав кардинала, що козаки це сила, на яку може в випадку потреби спертись не лише Володислав, але й сам кардинал в його плянах на Сході. Саме лише для того ходили козаки у Фляндрію, щоб переконати кардинала, що вони потраплять.

Адерс удавав дурнішого ніж ним він був у дійсності. Він знав, що Мазарен уже в січні цього року виступив у таємних листах із проектом походу проти Туреччини й пропонував Володиславові IV станути у проводі армій. На весні він обіцяв йому військову допомогу, а в травні грошеву і то не лише із власних фондів, але й з державних. Проте одночасно кардинал заспокоював султана, що Франція не має ніяких ворожих намірів супроти нього, а до амбасадора де Брежі у Варшаві писав категорично, що поки війна в Німеччині не закінчена, нема мови про якісь химерні походи.

„...я прикидаюсь, я викручуюсь, я пристосовуюсь..." нагадав Адерс і собі і справді, хто міг достоту збагнути всі пляни цієї амбітної людини в червоній мантії?

Маркіз де Нуає докінчував обід і його починало збирати на сон. Він говорив уже повільніше, зморений, розморяний прийдешньою солодкістю сну після клятих польських доріг і доброго ґеданського снідання.

— Війни з Портою ніколи не буде. Про це дбаємо й ми. У Парижі здається небавом скінчать із цим парвеню із Мазари. Тут, тимчасом, май, добродію, на оці капітана Хмельницького. Володислав божевільний, який нікому не загрожує, доки не дати йому в руки меча. Хмельницький — його меч. Це найнебезпечніша людина на сході. Про Хмельницького говорять у Варшаві все частіше. Коли кардинал дасть йому таляри, він може засіяти бурю в степах. Засіяти й зжати...

— Хмельницький надто обережний, щоб гратись із вогнем, завважив Адерс.

— Не спинятись на півдорозі... Коли треба — чини, що потрібно... Маркіз говорив і клював великим, орлим носом. Лакеї готувались його нести до спочивальні. Адерс глузливо посміхався.

—

Без бешкету таки не обійшлось. Поручники Татомир та Ремігіян Сурин розкроїли собі під кінець бенкету — черепи, посперечавшись за Овідія. Рітмайстри раді були, що хоч свій свому розлущив макітру і скрили це від Хмельницького. Автім все було в порядку: козаків розташовано по сотнях у городському замку, частину на передмістю в наметах, капітанові хоругви лягли із шкотами в Артусовому Дворі. Перед господою „Під великою головою", дякватирував капітан, мушкетери несли варту.

Хмельницький розложив папери й пляни. Майстер ґеданського цеху людвисарів

З ГОЛОСІВ ПРЕСИ

Звязок між політикою і війною

У щоденнику *„Фелькішер Беобахтер"* з' 7 ц. м. (ч. 311) появилася стаття д-ра Фріца Цірке п. з. „Клявзевіц відповідає" — **Політика і стратегія в дзеркалі війни.** — Головна думка тієї статті така, що згідно з висловом відомого німецького стратега і військового теоретика Карла Клявзевіца, війна є тільки продовженням політики за допомогою інших засобів. У звязку з сучасною війною автор статті доказує правильність думок Клявзевіца ось так:

„Вже перший акт боротьби Великонімеччини за визволення, війна в Польщі, потвердив правдивість тих думок. Стратегія Польщі була суттєво така сама, як і польська політика, що спиралася на гротесковому перецінюванні власних сил, поверховій гордості і бажанні атакувати. Одним словом вона відповідала всім головним прикметам польського національного характеру. Французи і бритийці очікували від свого східного союзника тактичного відвороту в коридору, який годі було вдержати. Отже від Польщі сподівалися її союзники по суті дефензивної тактики. Зате польські генерали хотіли поважно, по тільки в промовах, перевести рішальну битву тієї війни під Темпельгофом і тому гналися з відкритими очима в розставлені сіті знищення.

Також і французький воєнний провід був нічим іншим, як тільки своєрідним перекладом політичних поглядів на військову мову. Духово закостенілий нарід, що всіми силами тримався колишніх божків, що втратив усяке зрозуміння для вічного руху і безперервного розвитку життя, не міг собі уявити також і війни наших днів інакше, як тільки за допомогу бетонових укріплень і сильних становищ. Свідомість того, що біологічна сила народу жахливо занепадає, навіть не дозволила французам вірити в можливість повести взагалі якусь офензивну війну. Як вони відпочивали і вдоволилися своїм посіданням від 1918 р., таксамо лежали французи в лінії Мажіно і ждали. І коли в травні 1940 р. над ними з шумом пронеслася німецька буря, вона вдарила нарід і армію, що заломилися в зустрічі зі світом, якого вони не прочували.

Врешті спосіб ведення війни Англії — це також тільки вірне віддзеркалення британської політики. Як англійське веретено з Лондону заншпувало над народами і шляхом політичного окруження і господарського натиску підпорядкувало їх своїй волі, таксамо думали британці повести з Лондону свою війну. Їх експедиції на європейський континент були по суті тільки маневрами, які англійці переводили з огляду на своїх союзників. Як вони мало думали про те, щоб там звернути всі свої сили, це стало видно і у Фляндрії і в Норвегії та опісля в Греції. Інші повинні воювати і кривавитися. Єдино безкровна участь англійців мала зводитися до того, щоб переводити голодову блоkаду проти німецького народу. Тільки один англієць міг викувати слово про „чудову війну". Коли згодом виступила до бою сама Англія, коли ми в ній знову знайшли того самого впертого противника, якого ми пізнали підчас світової війни, то ті британські прикмети стали вислідом тієї небезпеки, в яку ми її поставили. Тому, що німецький меч розторощив британські пляни, тому, що ми один за одним покидали на землю ті мечі, які Англія мала на континенті, то сьогодні вона мусить інакше воювати, як це вона собі думала.

Але ще глибше, як у всіх попередніх прикладах, наука Клявзевіца про нероздільну єдність політики і стратегії виявилася у війні з большевизмом. Між большевицькою політикою і большевицькою війною існує повна тотожність. Війна, яку большевизм накинув Европі — це нічого іншого, як спроба перевести світову революцію. Все те, що большевики проповідували роками, що стало вірою і підставою життя третього інтернаціоналу, все то одної днини зажадало тієї війни. Коли большевизм не хотів заперечити своєї суті, він мусів повести війну, яка могла бути тільки наступом. Сучасні дуже безпідні британські і американські воєнні репортери, яких військові міркування не виходять поза тісні межі, мають монополь на те, щоби сподіватися від большевиків, що вони поведуть війну добровільних відворотів. Наче би можна було почати світову революцію маневрами відступу! В кожному англо-саському щоденнику аж до омерзіння розвалковували порівнання з Наполеоном, але все там без вийму не добачують підставової різниці в політичних цілях 1812 р. і сьогодня. Олександер І. вів оборонну війну проти безмежного завойовницького напору Наполеона. Підставової ідеї його політики відповідав його спосіб ведення війни. Сталін приготовив свої мільйонові орди до удару на Европу. Вища німецька воля не дала йому свободи, щоб він сам визначив речинець свого наступу, але проте характер війни не змінився. Нема ніякого місця в реалістичному і грубому способі думання большевиків на декадентську теорію „успішного відвороту", який поправді означає перемогу.

Опісля виявилося в ході боїв, що большевики також і в „плянуванні битв" стали знаряддям своєї політичної доктрини. Звеличники матеріялізму хотіли виграти війну при допомозі такої переваги свого матеріялу, що приголомшує. Вони не думали про війну людей, про моральні сили народів, але про число своїх машин, повзів та літаків. Їх розбив противник, якого армія стала втіленням вищої політики та вищого духа. Большевики не мали ніяких генералів, бо і як же міг виростя військовий провід у світі, що підставою всього зробив загальну рівність людей. Їх арміям не бракувало дисципліни і послуху. Навпаки! Цілі дивізії в безнадійному положенні давалися вибивати, як тварина. Рабське виконування безоглядних наказів, німа готовість вмирати — це вислід безперервного терористичного режиму, що тривав два десятки літ. Вони також характеризували і червону армію.

Ми часто розводили руками і не розуміли того явища. Наші вояки розпитували за причинами поведінки большевицьких орд і не находили ніякої відповіди. Але Клявзевіц дає їм цю відповідь в одному реченні, що „кожна поодинока дія виплива з ідеї цілости" і що „з такого становища лекше і природніше сприймати і оцінювати, що переконання стає міцніше, а історія більше зрозуміою". Все те, що могло видаватися безглуздям, саме тепер дістає найглибший змисл.

І ще під одним оглядом боротьба з большевизмом стала здійсненням думок Клявзевіца, тих його найвищих ідей, які йому просвічували. Він думав, що справжня війна, яка дійсно заслуговує на таку назву, це війна на смерть і життя. Політика робить „з воєнної стихії, що все опановує, звичайне знаряддя". Страшний боєвий меч, який треба піднести обома руками і всією силою тіла, щоби вдарити раз і не більше, перемінюється часто тільки у вигідну шаблю, в рапір, і таким чином війна спадає до якогось півзасобу, до самозаперечення. В той спосіб ціла війна, що змагає до повного знищення противника і якої династії матів та політичні огляди не спутують, видається Клявзевіцові тільки твором теорії, який дійсність ледве чи знає. Але ми цю дійсність переживаємо. Сьогодні Фірер тримає в руках страшний боєвий меч. Смертельний ворог европейської культури примусив нас взяти той меч у руки. Як большевизм переповнювала безоглядна воля знищити Німеччину, так навпаки ми тепер вдаряємо „раз і не більше", щоб раз на все побороти небезпеку, що загрожувала існуванню всього світу і культури".

———о———

стояв перед ним, скинувши шапку. Капітан зосереджено переглядав рахунки, кликав час від часу Мрозовицького розбирати дрібніше письмо.

— Чотири мозддри виллєте мені, кидав бистро, не підіймаючи очей, та й фальконів із три здасться... вашою роботою хвалились бранденбурці, курфюрстові пушкарі. У Парижі ллють серпентини швидко, але з кривими дулами, цілять у бастіон, а попадають в калюжу... Пороху знадобилось би для порохівниць...

Майстер кивав головою. Знав козацького капітана, платив добре, але любив мистецьку роботу.

— Нам би й мушкети знадобились, батьку, кинув Гловецький, сором один на людях: луками ще воюємо. На татарву ще йде, але тут висміють украй німці...

— Добре, Петре, будуть і мушкети, глянув на нього, посміхнувшись любязно Хмельницький, добре дбаєш, знадобиться...

— Чи, бува, не на новий контракт готується, ваша милість, тепер до цісаря може?..

Барабаш промовив зїдливо, не криючи нехіті до тих усіх замовлень і ордонансів. Сидів, підперши з боку, з кривою шаблею, дарунком Потоцького, на колінах, глядів вовком із-під лоба.

— Як надійде пора, то й підпишемо, кинув Хмельницький, а хіба без контракту нема потреби в зброї? Самий бачив, вашмость, якими вийшли ми між чужі люди, лють бере — згадати.

Закусив вуса, очі метнули іскри, згадка про низове убожество смагнула його пугою. Наказав із пересердя двісті мушкетів поставити, щоб кузні день і ніч кували, всі шаблі погострити, списи обкувати, які ступлені, панцирі й шоломи виправити на ковалах, чавуну наварити для гарматніх ядер і партію бердишів купив, на півталяра більше давши, ніж московські ордонанси давали.

— А коли до дому гадаєш вирушати, вашмость, перебив його Барабаш, хіба досить товктись по чужині?..

— За жінкою затужив старий!...

Поручники захихотіли.

Капітанові майнула думка про Суботів, про Тимоша, про Юрася. Десь защеміло. Замерехтіло плоске, бундючне обличчя Чаплінського з одвислими губами й крутим, упертим лобом. Ця одна згадка могла засліпити. Скипів ненавистю, знечева, не міг здержатись:

— Шкода говорити, Mater Dei! (стукнув кулаком об стіл). Я самий залишив усе в дома, без опіки й догляду, але мені не про привату в голові, у королівській службі бувши. Хай мені не замкнеться ніодин про дорогу. Може тут ляжемо до весни на гібернах. Може звідси підемо просто на Львів, навіть і до дому не завернувши. А хто по своїй волі вирветься іти, чи других намовлятиме, як собаку повішу, розсічу власною рукою...

Барабаш, що знав руку Хмельницького, зібгався. Хмельницький під Камбре пятьох його козаків повісив за мародерство, а йому на шанцях, при всіх розкроїв пірначем лоба. Якби не поховзнувся пірнач, був би забив на смерть.

Рітмайстри Вишняк-Якубович і Несторенко вперлись очима в Хмеля. Тут лише, на чужині пізнали його снагу. Звикли мовчати, коли сердиться. Краще самим наставити лоба — бий, тільки не говори! Контракту не хотілось підписувати, але боялись сказати. Коли накаже, пішли б всеодно, але, соромно було перед поручниками і побратимами із козаків, що вони рітмайстрами бувши, нічого про завтра не могли сказати.

А гнів Хмельницькому минав таксамо швидко як і приходив. Пригладив чуба, що впав чорним крилом на бліде чоло. Пройшовся по кімнаті. Брязкотіли остроги при високих чоботах. Офіцери допитливо стежили за ним. Як псн гляділи в очі. Станув, спершись на рапірі — очі стали яснішї, погідні.

— Може й хотіли б нас залучити тепер, по вікторіях... (посміхнувся, щось згадавши веселе), усім воювати треба, а воякія тим. Та шкода говорити. Не підемо ніде. Як король скаже так і буде. Чекаю від короля вістки. На турчина підемо, хлопята... у Львові кварцяне вже стоїть. По велику славу підемо. Такої слави ще нікому не снилося. Дав би Бог королеві Володиславу ясний розум і тверде рішення... щоб не заклювали його пани-сенат...

(Далі буде).

НОВИНКИ

КАЛЕНДАР

ЛИСТОПАД.
14. Пятниця — Косми і Дамяна
15. Субота — Акиндина

— ПОВІДОМЛЯЄМО ВСІХ ЗАМОВЛЯЮЧИХ У НАС КНИЖКИ, що покищо до Галичини не можемо книжок висилати, бо пачок до Галичини пошта ще не приймає.

— У РЯМКАХ УДАРНОЇ ХАРИТАТИВНОЇ АКЦІЇ, переводженої Жіночою Секцією при УОТ у Кракові, відбудеться в суботу 15. ц. м. в год. 19-й у домівці при вул. Зеленій ч. 18, партер, літературний вечір. Реферат „Праця в літературних клюбах молоді на Совітській Україні“ виголосить уроженка Харківщини Ніна Бурик. Ілюстрацію декляматійну перебрав м-р Геник-Березовський. — До диспозиції гостей буфет.

Затемнення помешкань на терені Ген. Губернаторства обовязує від год. 16.55 до год. 7.50.

— НА ФОНД ДОПОМОГИ УКРАЇНСЬКОМУ СТУДЕНТАМ зложили (в золотих): М-р Юліян Геник-Березовський, Краків 30. — Заходом Делегатури УДК Опатів: граф К. Галка-Ледохівський 150, Д. Боднарчук 100, М. Була 100, І. Пуха-Маркович 100, Б. Форович 20, С. Мачеровський 20, К. Боднарчук 10, Делегатура УДК Опатів кличе до жертв на Студ. Фонд пп. Е. Гривну, купця з Іванік, М. Савчака, купця з Островця і всіх інших українців доброї волі опатівського повіту. — Заходом Делегатури УДК Пулави: В. Борисовський 6, Хмужинська 5, Я. Левицький 50, П. Лясковець 5, Е. Мазуркевич 5, П. Мудко 5, В. Пащак 8, Д. Дутка 10, М. Мельник 2, Степанський 5, інж. Татаринців 8, Г. Пилипчук 3, Каштан 3, В. Кашуба 3, Мельницький 5, О. Качанюк 5, Калитон 1, Отчак 1.50. — Заходом УДК Ярослав: ПСК Ярослав 500, Секція УОТ „Родина“ 50, інж. Хухро 132, А. Добрянська 50, Л. Бачинський (збірка в Торг. Школі) 32.35, Т. Бохно 10, Д. Стирка 10, Д. Угрин 10, О. Бобінський 8, А. Мучак 5, Ф. Рожек 5, Балаш 10, М. Целевич 5, В. Подлуцький 3.50, збірка під церквою 2. XI. ц. р. 431.86, збірка на весіллю М. і П. Бучинських 43.50.

— НА ФОНД ДЛЯ ПОЛОНЕНИХ УКРАЇНЦІВ зложили (в золотих): УНО Торн (збірка) 100, Балтарович, Хемніц 4, Шевчук В., Позен 90, Дубницький Ю., збірка в Дембіци 24.

КУТОК МОВИ

з, із, зі, зо, ізі, ізо

Приймевник „з" — має в огляду на милозвучність мови, подібно як злучка „і", чи приймевник „в" більше відмін. Отже є: з, із, зі, зо, ізі та ізо. Всіх їх уживає українська літературна мова, хіба з такою різницею, що „з" уживають загально, „зі" вживає переважно західньо-українська, а „із" та „зо" східньо-українська. „Ізі" та „ізо" вживають рідко і тільки деякі письменники.

Займімся загально вживаним „з". Воно вживане на означення німецького „міт" і „аус" всюди там, де одно слово кінчиться голосівкою, а друге голосівкою зачинається, нпр.: „пішла з Антоном", „вийшла з Азії", — далі, коли слово кінчиться голосівкою, а зачинається приголосівкою: „була з Василем", „сиділи з сусідами". Зовсім зайве давати „зі", чи „зо" (в значінні „міт"), коли після „з“ слово починається шипучою (крім „ш", яке має два звуки!): нпр. не „зі собою", „зо сусідами“. Зате міняється справа, коли слово перед „з“ кінчиться на зубну приголосну. Тоді треба в значінні „міт“ і „аус“ поставити „із“ — для милозвучности: „я ніс із братом“, „стряс із себе“ і т. д.

Думаю, на ці завваги всі погодяться, як довга і широка наша земля. Але від цього місця зачинається те, на що не всі погодяться.

Довгий час Галичина вживала „зі“, а рідко коли „зо“ („зо мною“). В останніх часах галицькі письменні люди перейшли майже поголовно на „зо“, думаючи, що воно далеко більше літературне. Тимчасом це тільки старша форма, яка згідно з напрямом розвитку української мови перейшла на „зі“ (так само, як „од“ на „від“).

„Зі“, чи „зо“ вживається в східній Україні тільки на означення німецького „міт“, зате в Галичині вживали (і ще вживають) його і на означення німецького „аус“. На цій точці було багато суперечок, а вкінці устійнилося переконання, що „зі“ чи „зо“ може бути вжите тільки на означення „міт“, нпр. „я йшов зі (зо) старою жінкою“, але „я йшов із Старого Самбора“. Та все ж таки в житті, а декуди і в літературі, форма „зі“ („зо“) в значінні „аус“ живе і не хоче вмирати.

Цікавий вийняток становить форма „зі Львова“, де „зі“ („зо“) не тільки виступає в значінні „аус“, але дотого перед плинкою приголосівкою „л“. В інших випадках уживає Галичина „з“: „з льняного полотна“, „з млина“, „з Глухова“.

Чи правильно тільки „з“ та „із“ може означати „аус“? Думаю, що ні. Коли „з“ може означати і „міт“ і „аус“, то чому не може бути вжите і „зі" чи „зо". Адже є в нас: „зістрілити", „зірвати“ і т. п. Не бачу потреби робити аж таку різницю. Коли наші письменники так дуже звертають увагу на милозвучність мови в випадках і — й, у — в, під — підо, то чому терплять три, а навіть чотири, приголосівки, коли йде про „з“: „із Старого Самбора", „із страху". Чи не справляє це трудноців у вимові акторові, рецитаторові, не кажучи вже про звичайного читача.

Форм „із“ чи „ізо“ вживає дехто, щоб облегшити вимову слів тоді, коли слово перед „з“ кінчиться на шипучу, а слово після „з“ починається на шипучу ще з якоюсь приголосівкою: „тряс ізо страшним криком“, „віз ізо Сміли яблука“, „пригнавсь ізо мною“. Ці форми мають усі дані прийнятися, хоч і виглядають на перший погляд дещо, скажімо, „дикі“.

Висновок: На мою думку всі наведені форми можна вживати і в значінні „міт“ і в значінні „аус“, коли будемо придержуватись законів милозвучности.

Р. Купчинський.

ГОСПОДАРСЬКІ ШКОЛИ ДЛЯ СЕРЕДУЩОЇ ЕВРОПИ

БЕРЛІН: — Під проводом барона вон Вільмовского відбулися збори членів середне-европейської наради в Берліні. У своєму звіті про працю в минулих місяцях міг президент подати до відома плянування двох шкіл сільсько-господарських машин в Софії і Букарешті, що їх мають відкрити вже з початком чергового року. В Греції бажають собі також оснування такої школи, а в Хорватії зорганізовано вже основну дружину до вишколу у фабриці Дойля. На Мадярщині переводять на просторі 200 га проби з новою машиною, а в Болгарії чи Румунії забралися до влаштування здорових господарств. Праці на монтано-геологічній та гірничо-будівельній ділянці зробили значні поступи. В р. 1941 розпочали видавництво оглядів копальництва південно-східньої Европи. Тут, як і на всіх цих ділянках йде поодиноким краям про інтенсифікацію сільського господарства та про органічну індустріялізацію.

У справі вишколу промислових фахових робітників, говорив головний секретар середньо-европейського господарського дня. Промовець обговорив справу вишколу промислових фахових робітників на Мадярщині, в Болгарії, Румунії і Греції та ствердив вкінці, що і ці збори членів середньо-европейської господарської наради можна оцінити як повний успіх для господарства заступлених країв.

КОРОТКІ ВІСТІ

*** У приязі ґен. Франка** відкрито в Кришталевій Палаті в парку „Ретіро" першу еспанську мистецьку виставу. Вона обіймає понад 500 творів малярства і скульптури новочасних еспанських мистців.

*** Японське Товариство для Промислової Розбудови.** — Японський кабінет прийняв плян заснування товариства для промислової розбудови з капіталом 200 міліонів єнів, як подало у вівторок до відома інформаційне бюро уряду. Відповідний проєкт закону мають предложити парляментові на його надзвичайному засіданні 15. листопада.

*** Анґлійська співпраця зі Совітами.** Після прийняття звіту висланої до Москви делеґації, прийняла ґенеральна рада анґлійського конґресу професійних союзів 8 точок договору про співпрацю з рухом совітських синдикалістів.

*** Знову затягнули португальський вантажний корабель до Ґібральтару.** Перед 14-ма днями захопили британські морські сили два португальські кораблі „Ліма" і „Марія Люїза" та забрали їх до Ґібральтару. В неділю — як подають знову — задержано також португальський вантажний корабель „Ціпріяно" та затягнено до Ґібральтару. „Ціпріяно" їхав до Женеви. Португальський уряд запротестував уже в обох випадках в Лондоні, тимбільше, що „Ліму" захоплено на португальських водах. Треба сподіватися нового протесту в Лондоні.

*** Амок на вулицях Лондону.** На вулицях Лондону трапився — як подає „Юнайтед Прес" — дивний випадок амока. Якийсь, очевидно божевільний, їхав автом вулицями, стріляв із машинової пістолі на прохожих, убив дві особи і ранив 7, між ними 5 жінок. Хоча поліція змобілізувала рекордову дружину, не змогли вони ще дотепер зловити цього чоловіка. Як подають очевидці, вбивник звільнював їзду, коли вишукував свої жертви, кермував возом лівою рукою, а правою орудував пістолею, опісля щезав. Поліція арештувала одного підозрілого, якого знайдено в розбитому возі.

*** Припинення повітряної комунікації Лондон-Москва.** Повітряну комунікацію на шляху Лондон-Стокгольм-Москва, яку досі вдержувано спорадично, припинено „з огляду на постійну небезпеку для руху", як про це й повідомляють невтральні джерела. Для пасажирського руху залишається після цього доволі складна повітряна лінія Самара-Тегеран-Каїро.

*** Літвінов товаришем комісаря закордонних справ.** Максим Максимович Літвінов-Фінкельштайн, назначений на місце посла у Злучених Державах Америки, призначений радою комісарів товаришем комісаря закордонних справ.

*** Жидівські прізвища в Болгарії.** Болгарський міністр внутрішніх справ Грабовський видав на основі закону про охорону нації розпорядок, що всі особи жидівського походження зобовязані в особистих документах і виказках скреслити протягом місяця закінчення своїх прізвищ на -ов, -ев, -іч.

*** Безуспішні совітські наступи на мадярському фронтовому відтинку.** МТІ подає зі східнього фронту: Боєві дії на Україні продовжуються пляново. Ворожі війська відіпхнені перед мадярським фронтовим відтинком на східний беріг Донця, розвивають тільки малу діяльність. Наша протилетунська артилерія зістрілила один літак типу Рата.

*** Діяльність німецької рятункової морської служби.** Від травня до липня ц. р. врятувала німецька рятункова морська служба від смерти на морі 215 анґлійських летунів.

*** Мадярський міністр фінансів у Римі.** Мадярський міністер фінансів Ремені-Шнеллер прибув до Італії. Він переведе підчас свойого кількаденного перебування в Римі деякі розмови з італійським міністром фінансів і міністром для закордонної торгівлі і девіз Рікардієм, як також із іншими особами.

*** Турецький премієр на відпустці.** Голова турецького уряду д-р Рефік Сайдан став себе погано почувати на здоровю. Тому звернувся до президента турецької держави дати йому відпустку, щоби перевести лікування. Президент Ісмет Іноні погодився на прохання д-ра Сайдана і признав йому один місяць відпустки.

*** Ніхто не хоче жидів..** До бразилійської столиці Ріо де Жанейро приїхав з Европи еспанський корабель „Като де Орнос“. Він привіз 42-х жидівських емігрантів, яких не хочуть прийняти в ніякому південно-американському місті. Згаданий корабель тричі відкладав свій виїзд із Ріо де Жанейро, бо стільки разів жиди ще торгувалися з бразилійською владою. Але бразилійці не схотіли прийняти жидів і вони мусіли поїхати далі. Мабуть приймуть їх щойно в якійсь анґлійській пристані.

Українська спільнота забезпечить своїм дітям майбутнє, тому кожний українець жертвує на Фонд Українського Студента.

Жертви на Фонд Українського Студента: Українбанк, Краків.

ВІДБИТИЙ НІЧНИЙ БРИТІЙСЬКИЙ ВИПАД.

БЕРЛІН. — В північній Африці британці намагалися вночі з 9 на 10 листопада вдертися у німецько-італійські опори перед Тобруком при помочі кількох панцирних возів. Удар відбито з важкими втратами для британців. В протинаступі німецько-італійські відділи взяли значну кількість британців в полон. На фронті біля Солюм день пройшов 10. 11. спокійно.

Німецькі спадні літаки атакували 11. 11. з добрим вислідом британські укріплені становища біля Тобруку. Два вдатні поціли розбили одну британську базу. Деяка кількість бомб поцілила також британський полевий табор біля Тобруку.

Англійський посол у японському міністерстві законд. справ

СТОКГОЛЬМ. — Англійський посол у Токіо, сір Роберт Крейдж, відбув у вівторок в японському міністерстві закордонних справ довшу розмову. В звязку з тим заявляють урядово в Лондоні, що розмова ця відносилась мабуть до промови Черчіля. Лондонська преса загострює, наскільки це можливо, протияпонські тони Черчіля і вказує, що Черчіль мав на увазі підважити японські переговори. Є навіть докази, що Англія має в пляні оцінити, як причину до війни напад на Бурманський шлях в китайській провінції Єнан. Але згідно з усіми познаками не дійшло ще в тій справі досі до згоди зі Злученими Державами. „Найвижчий час, щоб англійський та американський уряди поробили рішення на випадок, якби Японія заатакувала Бурманський шлях" — пише „Йоркшир Пост". — „Безсумніву Японія сподіється, що акція проти Бурманського шляху з Індокитаю не матиме як наслідок виповідження війни Англією та Злученими Державами з такою певністю, як атака проти Маляки, Індій чи Филипин" пише часопис і додає: „Не можемо допустити до того, щоби Японія плекала такі надії". „Таймс" вказує, що промова Черчіля мала б попереджувати наради з урядом Злучених Держав і пише: „Без допомоги Злучених Держав у бою за охорону конвоїв через Атлянтик був би Черчіль абсолютно не міг говорити, що на випадок потреби на Індійський та Тихий океан будуть вислані великі одиниці фльоти".

Фінська преса про відповідь Злученим Державам

ГЕЛЬСІНКИ. — Фінська преса зі середи зясовує, що неможливо погодити відкликання фінських військ з окупованих областей з безпекою Фінляндії. — Це є основа фінської ноти з відповіддю Злученим Державам. При тому „Уузі Суомі" заявляє: „Справжньою причиною американських домагань є те, що фінські війська обсадили деякі частини мурманської залізниці. Не хочемо заперечувати — пише часопис далі — що ми намагаємось завдати Совітському Союзові такі важкі удари, на які тільки нас стати, бо з нашого погляду цього вимагають наші інтереси. Якщо Злучені Держави тому погрожують нам, то нема ради. Фінський народ дожидає суцільним фронтом спокійно на враження, яке викличе відповідь фінського уряду. — Запевнювання про якийсь німецький натиск — кінчить „Уузі Суомі" — зовсім невірні". Інший часопис — „Гельсінгін Саномат", вважає в звязку з тим, що фінська свобода діяння, якою так клопочуться Злучені Держави, ясна для цілого світу вже хочби тому, що Фінляндія веде свою оборонну війну тільки для власної безпеки та маючи на увазі власні цілі. Якщо Злучені Держави самі засновують бази поза своїми територіями, то це дає фінському урядові моральне право очікувати від Злучених Держав зрозуміння для його ж таких заходів в обороні власного існування.

Напруження між арабами

РИМ. — З Багдаду надійшла вістка, що минулої неділі 9. ц. м. вбили там на вулиці відомого прислужника Англії між палестинськими арабами Наша-Шібія. Вбив його якийсь наколесник, що двічі стрілив до Наша-Шібія. Вбивник утік бічною уличкою. Здогадуються, що вбивство цього визначного англійського прихильника було твором якоїсь національної, арабської організації, що нараховує багато членів.

Наша-Шібі був творцем і провідником англофільської арабської партії в Палестині, що її метою було поборювати арабський націоналістичний рух. Тому Наша-Шібія арабський світ у Палестині вважав зрадником рідної справи. Від часу останніх арабських повстань у 1936—1939 р. р. Наша Шібі не почувався безпечно в Палестині і тому вже від кількох місяців перебував у трансйорданського еміра Абдули, що — як відомо — також став знаряддям у руках англійської політики.

Кажуть, що Наша-Шібі був одним з тих, що працювали над англійським пляном „нового впорядкування" на Близькому Сході. Вершком тих махінацій мало стати проголошення великого сирійського королівства, яке має обіймати Сирію, Трансйорданію і переважно арабські частини Палестини. Одночасно від тих країв англійці мали би відділити жидівську частину Палестини і християнський Ливан та створити з них під гарантією Англії і Америки нові одиниці з адміністраційно-культурною автономією.

Кулі вбивника Наша-Шібія не тільки позбавили Англію ще одного агента, але також надірвали сітку англійських плянів в арабських справах.

—o—

Брінон про англійські налети на французьке цивільне населення

ПАРИЖ. — Представник французького уряду в Парижі, Фернан де Брінон, назвав часті в останніх днях напади англійського летунства на французьке цивільне населення ґанґстерськими методами. У вівторок говорив де Брінон до представників французької преси, і зазначив, що англійські летуни стріляли до французьких громадян на чистому полі, без будьяких військових основ та що англійське радіо ще й чваниться тими нападами. Посол зробив енергічне застереження проти цього насилля і подав такі приклади: 29. жовтня ранили англійські летуни 64-літню жінку, що працювала на полі недалеко Каналу; 2. листопада обстріляли вони скорострілами звичайний пасажирський поїзд, та вбили підчас того кочегара на льокомотиві; 10. листопада впав жертвою їх вогню один селянин на власному полі у північній Франції, а 3 хлопці, у віці 16, 15 і 13 літ, були важко ранені. Вершком цього насилля є однак англійський налет на групу селян біля гирла Сени, з яких 4 вбили. Німецькій протилетунській артилерії вдалося тоді зістрілити, на загальну втіху населення, англійську машину. „Може бути — закінчив гірко посол де Брінон свої виводи — цього рода боротьба — це саме та велика офензива на заході, якої Сталін так нагально домагається від англійців".

—o—

Ген. Енценже згинув в катастрофі

ВІШІ. — Французький міністер військових справ, ген. Енценже, згинув у катастрофі літака, який його мав перевезти в середу у полудне з півн. Африки до Віші. Розбитий літак найшли біля села Віган в окрузі Гар; всі пасажири та залога літака були неживі, серед них і голова уряду міністра війни, полковник Лябускер. Літак Енценже відлетів вранці в середу з Альжиру, перелетів Середземне море і зробив перерву у Марсейському порті для гідропляпів, звідки коло год. 12,45 полетів далі. Опісля в окрузі Гар він розбився, надаючи останню депешу: „Небезпека заморозі", Летун пробував мабуть завернути на південь та добитися до Марсей-Маріньян, але серед низько навислих хмар втратив правдоподібно зовсім орієнтацію. У французькому міністерстві летунства догадуються, що літак, якого заморозь приневолила летіти щораз нижче, ударився при цьому з ланцюгом гір Центрального масиву, які висягають на 1,300 м. вгору. Покидаючи африканську землю, вислав ген. Енценже іще відручне письмо до французького війська в Африці, в якому й назвав його „вартовими імперії" та підчеркнув, що доля цих африканських земель тісно звязана з долею Франції.

Ген. Енценже, що народився в 1880 р. у Бретанії, відбув світову війну, як командант куріня. Після війни доручували йому різні заморські місії і вреті в 1934 р. іменували начальним вождом військ Близького Сходу. З вибухом цієї війни був ген. Енценже командантом одної армійної групи і як провідник французької мирової делегації переговорював 21 червня 1940 в лісі Компієнь у приявності Фірера з німецькою делегацією про капітуляцію французької армії.

НЕЗВИЧАЙНА АТАКА НІМЕЦЬКОГО КУРІНЯ ПІХОТИ.

БЕРЛІН. — З південного відтинку східнього фронту повідомляють про такий надзвичайний успіх одного німецького куріня піхоти, що мав проти себе чисельно далеко сильнішого ворога. Цей курінь зробив був уже 16 км. нічного маршу в большевицьке запілля, коли ворожа кіннота завважила вдосвіта, що їх заскочили з крила і від плечей. Божевільними атаками вона пробувала проскочити обруч, який щораз більш затискався, але у вогні німецьких скорострілів падали і їздці й коні, через них намагалися пролетіти дальші ескадрони, що теж лягали у вогні піхоти. Так відбив цей курінь всі атаки, а коли большевики кинулися врешті втікати, піхотинці метнулися за ними, добули в наступі 4 совітські гармати та більше, як 150 полонених. На побоєвищі зловили теж чимало коней, що блукали без їздців.

ЦІНА ОГОЛОШЕНЬ: Ціла сторінка 600 зол., пів сторінки 320 зол., 1/4 сторінки 180 зол., 1/8 сторінки 150 зол., 1/16 сторінки 80 зол.
МЕНШІ ОГОЛОШЕННЯ: 1 міліметер ширини 1 шпальти (або його місце) 1 зол. — В тексті 100% дорожче, на першій сторінці 200% дорожче.
ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ: 30 сотиків за слово, найменше 3 зол. Для шукаючих праці 15 сот. за слово. Матримоніяльні по 50 сот. за слово.
КНИЖКИ: Всі книжки нашого видавництва продають книгарні й адміністрація видавництва. Хто хоче замовити книжки просто на свою адресу — повинен наперед прислати належитість і на пересилку, а тоді вишлемо бажані книжки.
ПЕРЕДПЛАТА „Кр. В.": Передплату треба висилати згори. Передплата однакова в краю й закордоном. Часописи на кредит не можемо висилати. При зміні адреси треба все подавати попередню адресу.
ВИСИЛКА ГРОШЕЙ: Гроші на передплату з Генерального Губернаторства треба посилати переказами або чеками нашого видавництва Sch A Warschau Nr. 3.812. З Німеччини чеками нашого видавництва на Postscheckkonto Berlin № 68085.
З Протекторату: чеками „Українського Видавництва" Postsparkasse Prag 78.513. — Із Словаччини чеками Tatra banka, filialka v Bratislave, Bratislava, № 5015 на р-к Ukrainske Nakladatelstvo v Krakove. — Курс 1 нім. марки 2 зол., 1 чеської кор. 0.20 зол., 1 словацької кор. 0.20 зол.
При висилці грошей все треба подати на що призначені гроші. Звертаємо увагу: подавати читку і докладну адресу.

За Редакцію відповідає начальний редактор М. Хомяк у Кракові. Видає „Українське Видавництво", Краків, вул. Райхсштрассе 34, II. Тел. [illegible]
З друкарні „Нова Друкарня Денникова" під наказною управою, Краків, вул. Ожешкової 7, тел. 102-79.
Verantwortlich für den Gesamtinhalt und Anzeigenteil: Hauptschriftleiter M. Chomiak, Krakau. Verlag: „Ukrainischer Verlag" G. m. b. H. Krakau Reichsstrasse 34. Fernspr. 230-39. — Druck: „Neue Zeitungsdruckerei". Kommissarische Verwaltung, Krakau, Orzeszkowagasse 7, Fernsprecher 102-79